

Klimataktion Halmstad

Remissvar: Handlingsprogram för hållbar energi, samrådsversion 2015-04-28, Halmstads kommun, KS 2015/0171

Slutsatser och sammanfattning

- Planen har alldeles för låg ambitionsnivå i förhållande till klimatfrågans vikt.
- Planen saknar formulerade mätbara mål och plan för genomförande.
- Planen förbiser viktiga frågor om jordbruk och markanvändning.
- Det saknas en offensiv satsning på produktion av förnybar energi.
- Högskolan som kunskaps- och forskningsresurs utnyttjas inte.

Allmänt

Föreliggande dokument kallas handlingsprogram, men innehåller inga konkreta förslag till åtgärder. Det finns ett antal s.k. viljeyttringar, dels för kommunen som helhet, dels för den rent kommunala verksamheten. Vidare anges indikatorer för uppföljning av utvecklingen. Planen är i stort en kopia av föregående handlingsprogram för perioden 2010-2014 utan allvarligare försök till uppgradering.

Övergripande mål för EU och Sverige redovisas, men inga för kommunen specifika mål som gör det möjligt att följa upp och utvärdera hur väl kommunen lyckas i omställningsarbetet till energihållbarhet. Inte heller finns ett konkret åtgärdsprogram. I gällande ekohandlingsprogram 2014-2018 finns sådana mål, liksom i Handlingsprogram för hållbara transporter, antaget 2012. De olika handlingsprogrammen överlappar varandra. Mål som är relevanta för ekohandlingsprogrammet bör anges, och flera ytterligare mål formuleras.

Sedan 1990, som är basår för de flesta klimatmål, har utsläppen av klimatgaser sjunkit i alla sektorer. Mest påtagligt gäller detta byggnadssektorn, som är på väg att bli i huvudsak fossilfri tack vare satsningar på fjärrvärme, biobränslen, värmepumpar och bättre isoleringsstandard. Nu dominerar istället två sektorer där endast marginella framsteg gjorts: transporter och jordbruk.

Hållbar energi innebär, förutom en säker försörjning, i första hand att nettoutsläppen av växthusgaser är nära noll. Detta är en mycket stor utmaning för kommunal planering och verksamhet. *Vi kan inte finna att förslaget till handlingsprogram lever upp till denna utmaning.*

Bostäder

Bostadssektorn är fortsatt den största energianvändaren, men också den som är lättast att göra fossilfri. Fjärrvärme, baserad på avfall och träbränsle, är en viktig faktor, som dock inte får sättas i motsättning till kravet på energieffektivitet. Det är tveksamt om fjärrvärmeproduktionen kan komma att öka nämnvärt med tanke på dels minskad tillgång till hushållsavfallsbränsle, dels att behovet av tillsatsvärme är lågt i nybyggda och välisolerade hus.

De kommunala bolagen HEM och HFAB kan och bör spela en stor roll i omställningen till en hållbar energikommun. HEM bör kraftigt kunna öka sin produktion av förnybar el och även

fjärrkyla. HFAB kan och bör spela rollen som marknadsledande i klimatsmart byggande och även energieffektivisering av det befintliga bostads- och lokalbeståndet. Det åligger ägaren/kommunen att ge bolagen de direktiv som behövs.

Det måste uppmärksammas att betong är ett byggnadsmaterial med betydande klimateffekt genom stora utsläpp av koldioxid. Vad som bör främjas är i stället att bygga i trä, vilket har en dubbel positiv effekt genom att kol tas ur kretsloppet och binds för lång tid. Tekniken för att bygga trähus, även i flera våningar, är idag väl utvecklad.

Transporter

Transportsektorn är det största sorgebarnet i klimatomställningen. Den viktigaste åtgärden är att minska transportbehovet med bil. Detta berörs inte alls i förslaget. Det finns en lång rad nödvändiga åtgärder: bygga ut och popularisera kollektivtrafiken, bygga ut cykelvägnätet och stimulera till ökad cykling, inrikta den fysiska planeringen mot minimerat transportbehov. Grova misstag har begåtts i Halmstad genom att tillåta en allt mer omfattande externhandel. Bristen på ett fungerade resecentrum är legendariskt.

Målet är att Sverige och Halmstad till år 2030 ska ha en fossiloberoende fordonsflotta. Om detta ska kunna uppnås, krävs en radikal satsning på i första hand biogas och förnybar el som drivmedel. Även här är planen alltför vag. Det krävs en gemensam halländsk biogasstrategi som syftar till att ta tillvara alla lämpliga substrat, såsom gödsel, skörderester, hushållsavfall och särskilda energigrödor, samt att bygga upp ett nät av produktionsanläggningar för uppgraderad biogas. Biogasproduktion har dubbel positiv klimateffekt genom att tillvaratagande av gödsel och avfall kraftigt minskar metangasbildning. Som restprodukt fås ett utmärkt gödsel- och jordförbättringsmedel.

Det grova distributionsnätet för gas finns redan, men därtill krävs utbyggnad av ett stort antal tankställen. Detsamma gäller laddställen för elbilar. Ett tekniskt genombrott för elbilar ligger runt hörnet, och kommunen måste ligga steget före om det ska få genomslag hos oss.

En intressant ny teknik är eldriven busstrafik med hjälp av induktionsladdning som på ett par minuter enkelt kan ladda batterierna för en timmas körning.

Jordbruk

Jordbruket som källa för klimatgaser behandlas inte alls i programförslaget, vilket är högst anmärkningsvärt. Jordbruket bidrar genom användning av fossila drivmedel till traktorer och maskiner, men framför allt genom utsläpp av de potenta klimatgaserna metan och lustgas. Diesel kan ersättas med biodrivmedel, typ rapsmetylester och biogas, vilka kan framställas inom jordbruket. Svårare är det med läckaget av metan och lustgas, men flera åtgärder är möjliga och önskvärda: bättre gödselhantering (biogasproduktion), minskad kvävegödning, minskat antal idisslare (nöt och får). Jordbruksmarken utgör idag en kolkälla på grund av brukningsmetoder som minskar jordens mullhalt. Det är fullt möjligt att istället göra den till en kolsänka. Kommunen kan och bör genom att stimulera till forskning och bidra till rådgivning till både lantbrukare och allmänhet göra en insats på detta viktiga område.

Industri och näringsliv

Industrin svarar för ca en tredjedel av energianvändningen. Kommunens påverkansmöjligheter är begränsade, men genom en fortlöpande dialog med näringslivet och samarbete vad gäller spillvärme, fjärrvärme, restprodukthantering m.m. kan energieffektiviseringen inom den privata sektorn underlättas.

Energiproduktion

Tillgången till förnybar el måste öka så att Sverige blir helt oberoende av import av el från kolkraftverk i Danmark och på kontinenten. Även här bör kommunen kunna spela en aktiv roll.

Vindkraft är ett försummat kapitel i Halmstads kommun – våra grannkommuner ligger långt före. Översiktsplanens utpekande av lämpliga områden för vindkraft är klart otillräckligt. Att hänvisa till hinder i form av flyg- och försvarsintressen och protester från närboende kan uppfattas som ovilja att anta en offensiv plan för utbyggnad. Som visas i texten lever kommunen inte på långa vägar upp mot det planeringsmål som gäller för riket. Havsbaserad vindenergi är en mycket stor och outnyttjad resurs i kommunen.

Solenergin har också stor potential. Solceller på alla lämpliga tak bör i framtiden vara en betydande källa för el. Dygnslagring av solvärme och solex bör utnyttjas i hög grad.

Forskning och utveckling

Kunskapsuppbyggnad är en grundsten i förnyelsearbetet. Klimataktions föreläsningsserie under hösten och våren har tydligt visat att vi inom kommunen, särskilt genom Högskolan i Halmstad, sitter på en mycket stor kunskapsbas och forskningspotential inom energiområdet. Kommunen måste bli mycket bättre på att ta vara på denna resurs. Högskolan publicerade i april 2014 en rapport med titeln *Klimatgaser i Halland – en målinriktad analys med framtidsperspektiv*. Den innehåller en lång rad väl underbyggda åtgärdsförslag och pekar på behovet av ytterligare forskning och kunskapsuppbyggnad. Det förefaller inte som om denna viktiga rapport funnits med som underlag för föreliggande förslag till handlingsprogram för hållbar energi.

Livsstil och konsumtion

Privata konsumtionsmönster är en bakomliggande orsak till en övervägande del av klimatgasutsläppen. Kommunen har ett ansvar att informera och pröva olika påverkansformer för att stimulera till hållbara vanor vad gäller mat, resor, boende, avfallshantering m.m. Med förhållandevis små resurser kan här nås betydande resultat. En mycket viktig men ofta förbisedd faktor är det stora matsvinnet. Det är nödvändigt att driva kampanjer för att reducera detta onödiga slöseri, både i hushållen och i handeln.

Kommentarer till planen sida för sida

Sid 6, tabellen ”Energimål och status”: minus- och plustecken används på ett förvirrande sätt.

Sid 13, cirkeldiagrammen: det bör förklaras varför sektorn för biobränsle i Halmstad avviker så starkt från riket och länet.

Sid 14: saknar uppgift om hur stor kommunkoncernens andel är av den totala energianvändningen.

Sid 17-20: det är önskvärt med en uppgift om kollektivtrafikens andel av energianvändning och koldioxidutsläpp, helst i relation till trafikarbetet i personkilometer.

Sid 19: här kan påpekas att Pilkington, och sedan 2013 även Kristineheds avfallsvärmeverk, ingick/ingår i det europeiska utsläppshandelssystemet och därför inte bör räknas med i den kommunala statistiken.

Sid 22: jordbrukets bidrag till klimatpåverkande gasutsläpp bör nämnas i texten.

Sid 27: Här kan nämnas att Hallandstrafiken har satt som mål att 90 % av tätortstrafiken skall vara fossilfri år 2016.

Sid 28, Strategi 2b: tjänsteresor inom tätorten bör i stor utsträckning kunna ske med (el)cykel.

Sid 30: vi efterlyser en offensiv vindkraftssatsning i kommunen. Inget hindrar att HEM bygger och driver vindkraft.

Sid 31: kommunen bör vara drivande i framtagandet av en gemensam halländsk biogasstrategi.

Sid 32: vi är tveksamma till att utvecklingspotentialen för fjärrvärme är så hög som 20-30 %. Däremot bör leveransen av fjärrkyla sommartid kunna öka betydligt. Möjligheter att finna ersättning för den spillvärme som gått förlorad genom Pilkingtons avveckling bör undersökas.

Sid 39, strategi 7a: mätbara indikatorer finns och bör anges: antal kollektivtrafikresor, trafikräkningar för bil och cykel, kommunanställdas tjänsteresor.

Sid 43: Utvärdering och uppföljning är nödvändigt och kräver att mer resurser än hittills satsas. Det bör ske en oberoende granskning av hur kommunen uppfyller sina handlingsprogram.

Halmstad 17 juni 2015

För Klimataktion Halmstad

Bruno Toftgård
Prosten Bergs väg 7
302 92 Halmstad
b.toftgard@telia.com